

Za gospodarje

Maribor, dne 7. oktobra 1936.

Vlagaletji ne izgube ničesar zaradi kmečke zaščite!

Z ozirom na razne neosnovane govoriče, ki se širijo o kmečki zaščiti, opozarja Zveza jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani, da ne grozi vlagateljem denarnih zavodov niti najmanjša nevarnost niti delnega odpisa, ker bodo vsi denarni zavodi, ki bodo odpisali svojim kmečkim dolžnikom del njihovih dolgov, prejeli od države odškodnino za vse odpise, za katere ne bodo zadostovale njihove rezerve, in pri bankah še polovica delniške glavnice. Zato nova uredba o zaščiti kmetov sploh ne dopušča niti najmanjšega odpisa v breme vlagateljev.

Kmetje-vinogradniki, pozor!

Kakor izvemo iz Haloz in iz Slovenskih goric, so že razni mariborski in ptujski kupci pridno na delu, da razširjajo glas, da bo cena vinu letos taka kakor lani. To je čisto navadno beganje kmeta in ustvarjanje neugodnega razpoloženja med kmeti producenti. Vina bo malo; vsled lepe jeseni pa bo ob skrbni izločitvi suhega in gnjilega jagodja gotovo prvovrstno po kakovosti. Ne vrzite torej sami iz rok dohodka, kar ga je vkljub letošnjim ujmam ostalo, s tem, da pridelek prodaste pod pridelovalne stroške. Za sedaj držite krepko poštene cene, v pozni jeseni in pozimi bomo pa potom organiziranja vinorodnih krajev v združne okoliše z vašim sodelovanjem preskrbeli, da bomo sčasoma sami gospodarji blaga in cen.

Iz pisarne Kmečke zveze v Mariboru.

Inž. Sturm Rado.

Modra galica pri obrambi peronos-pore v letu 1936.

Glivomorfni učinek bakreno-apnene brozge je gotovo strupen, ker se ž njo ubranimo rastlinskih glivičnih zajedavcev na kulturnih rastlinah. Strup pa ime-

nujemo kemično snov, ki poškoduje ali uniči živo staničevje; zato mora vsebovati bakreno-apnena brozga neko učinkujočo snov, ki zamore v svoji učinkovitosti prodreti do staničevja ter izpremeniti plazmo v kemičnem sestavu. Jasno je, da nastanejo radi tega v stanici motnje, ki povzročajo brezpogojno izpremembo življenjskih pogojev stanice.

Strupen učinek bakreno-apnene brozge ni uničenje nitk zajedavcev peronospore na vinski trtli, ker pač ta živi v notranjosti in ga s škropivom niti ne zadene; pač pa se ga ubranimo, ker ovira bordoška brozga posebno kaljenje trosov, torej njegov razvoj.

Glede učinkovitosti bakra v bordoški brozgi nam pove novejša literatura različna mnenja, toda najbolj jasno je po mojem mnenju mnenje Millardeta, ki je tudi najbolj prilagodeno dejanskim naravnim razmeram, ker pravi, da nastane glivomorfni učinek bakreno-apnene brozge zato, ker se tvorijo radi vpliva vremenskih razmer topljive bakrove spojine, ki so na podlagi skustva izvrstno obrambno sredstvo proti peronospori. Predaleč bi me zavedlo, če bi razpravjal, pod kakimi pogoji se sploh razkrajajo učinkujoče bakrove spojine, v koliko igra pri tem razkrajanju vlogo zračna vlažnost, padavine, ogljikova kislina, kakšne narave so nastale bakrove spojine in če je razkroj topljivega bakra omejen ali ne. O vseh teh vprašanjih, ki so povsem znanstvenega značaja, hočem razpravljati drugokrat.

Danes nas zanima vprašanje modre galice v pogledu kemičnega sestava kot takega, ker so se pojavili med narodom glasovi, da je ravno domača modra galica zakrivila letošnjo nesrečo v vinogradih. Na podlagi lastnega skustva pri pregledu vinogradov, osobito pa na podlagi analitičnih podatkov g. inž. Goloba Franja pri banovinski Kmetijski poskusni in kontrolni postaji v Mariboru, ki mi jih je dal na razpolago, sem brezdvomno

ugotovil, da ustreza modra galica sedanjega domače proizvodnje vsem zakonitim predpisom in tudi potrebam obrambe proti peronospori na vinski trti.

Vzrok letošnjega izpada na vinskem pridelku je:

1. Prepozno prvo škropljenje, ki ga je večina vinogradnikov zamudila radi zgodnjega razvoja glivice vsled ugodnih vremenskih razmer za zajedavce.

2. Nepravilno pripravljeno škropivo.

3. Nepravilno škropljenje.

Da ni modra galica kriva splošne katastrofe, so poleg analitičnih podatkov najlepši dokaz oni vinogradniški nasadi, katere so lastniki pravočasno in temeljito poškopili s pravilno pripravljenim škropivom, če tudi z manjšo koncentracijo, kakor običajno.

Naj bodo te rstice vinogradnikom resen opomin in nasvet v bodoče, da se bodo ubranili tega nevarnega zajedavca vinske trte le s pravilnim spoznavanjem, pravočasnim in pravilnim škropljenjem z uporabo pravilno pripravljenega škropiva.

Koristna uporaba sliv za dom.

Letos je po vsej Sloveniji veliko sliv. Vseh sliv ne morejo spraviti v denar, ampak jih morajo imeti za domačo uporabo. Večinoma porabijo slive, da kuhajo ali žgejo iz njih. žganje. Pač žalostna slika je tam, kjer kuhajo žganje. V zakajenem prostoru čepijo ali poležavajo fantje in moške zaspani, neumiti, umazani, leni okoli kotlja ter prežijo na vsako betvico, ki priteče. Sploh pa pravo gospodarstvo in prava sreča ni, ako se uporabljajo slive samo za žganje.

V hišah, kjer je pravo gospodarstvo, porabljajo slive tudi za drug in koristen namen, in sicer da služijo slive bolnikom, otrokom in sploh vsem za hrano in za zdravje.

V to svrhu je dobro, da sušijo slive. V ta namen morajo biti slive popolnoma zrele, kajti čim zrelejšje so, tem več imajo sladkorja in boljše držijo. Za sušenje odločene slive naj nekaj dni obležijo, če mogoče na solncu na posebnih lesah. Potem naj pridejo v peč, pač ne naenkrat v zelo vročo, ampak v manj vročo peč in le polagoma v večjo vročino. Ako pridejo takoj v hudo vročino, razpokajo in iz njih

izteče mnogo dobrega soka. Da tedaj ne razpokajo, je boljše, da jih polagoma spravimo v večjo vročino. Ko so suhe, jih shranjujemo od začetka v odprtih posodah na zračnem prostoru in pozneje šele v zaprtih posodah, pa tudi na zračnem prostoru. Ako postanejo slive čez nekaj časa bele, to ni plesnoba, ampak sladkor, ki je iz njih izstopil.

Pomniti pa je tudi potrebno, da moramo za sušenje odločena jabolka in hruške takoj spraviti v veliko vročino, če hočemo imeti to sadje lepo, suho in zdravo. Torej še enkrat: slive, črešnje, črnice in druge jagode polagoma v večjo vročino, pečkasto sadje (jabolka in hruške) takoj v veliko vročino.

Suho sadje je dobro za hrano mladim in starim, zdravim in bolnim, tekočina od kuhanega suhega sadja je vsem zdrava pijača. Sušite torej sadje, kolikor je le mogoče! V nekaterih krajih imajo v to svrhu posebne sušilnice. Take bi lahko bile po vaseh in občinah. Ako jih imajo po nekaterih krajih, zakaj ne bi bile povsod, kjer imajo mnogo sadja. Na ta način bi dobivali za suho sadje lep denar in bi bilo za vsak dom dosti koristi.

Druga izvrstna uporaba sliv je, da napravijo iz njih mezgo, po srbskem pekmez, po češkem povidel. Za napravljanje mezge morajo biti slive tudi precej zrele ter tudi obležane na solncu na posebnih lesah. Ko jih vzamemo za mezgo, jih najprej olupimo in odpravimo iz njih koščice. V to svrhu jih denemo najprej za par minut v vročo, potem takoj v mrzlo vodo; tako se dajo lahko olupiti ter se pri tem tudi iztisnejo koščice. Take slive pridejo v lončene ali železne položene posode ter se kuhajo na mirnem ognju, kakor pri žganjekuhi; pri tem se morajo pridno s kuhlalnico mešati, da se ne posmodijo. To kuhanje trpi več ur in tako dolgo, dokler ni mezga popolnoma gosta, da se drži na kuhlalnici, ko jo vzdignemo ven. Potrebno pa ni, da se mezga v enem dnevu do kraja prekuha, ampak se lahko odstavi in se drugi dan nadaljuje s kuhanjem. Ko je zadosti kuhana, da ne teče od kuhače, ampak da se nje drži, jo spravimo v snažne steklene ali lončene posode, katere denemo najprej na toplo mesto, da se površina strdi. Površino tudi potrosimo z nekaj krede, ki dela, da se

mezga bolj drži. Kadar rabimo mezgo, se kreda lahko odstrani. Taka mezga se lahko rabi, da se namaže na gibance, da se dene v povitice, v krape, da se namaže na kruh. Lahko se tudi rabi kot pi-jaka, če se meša z vodo.

Mezgo ali pekmez napravljajo na Srb-skem in v Bosni v veliki množini, ga iz-važajo vsako leto po več tisoč vagonov na Češko, Nemško, v Švico in Holandijo. V krajih, kjer imajo na razpolago veliko sliv, lahko napravljajo za hišno uporabo mnogo mezge ter jo lahko uporabljajo kakor drugi narodi za pobiljšek hrane.

O Božiču pripeljejo nekateri v manjših in večjih posodah, celo v polovnjakih, sve-že slive ter jih drago prodajajo. V to svrhu pa vzamejo ne prezrele, bolj trde slive, ki morajo biti s peclji vred natr-gane ter lepo položene v posode. Take slive morajo biti shranjene na zelo hlad-nem mestu.

Se enkrat! Ne uporabljajte sliv in dru-gega sadja samo za žganje, ampak uporab-ljajte sadje tudi na drug način in imeli boste več koristi in sreče!

Vojaške zadeve.

Skrajšanje roka. A. Č. Sv. B. — Po-trjen sem bil leta 1935 na 18mesečni rok. Staršev nimam, pač pa pet bratov in dve sestri. Razen tega sem poročen in posest-nik podedovanega posestva 17 oralov. — Podatki so pomanjkljivi in zato ne more-mo dati točnega odgovora. Ne vemo, če so Vaši bratje služili in koliko časa v kadru, in tudi nam niste sporočili, če so morda Vaši bratje in sestre od Vaše družine od-deljeni in živijo ločeno. Pravico do skraj-šanega roka imate, ker ste poročen, le v tem slučaju, če dokažete, da ste se od-delili od družine Vaših staršev vsaj pet let pred naborom, ko ste bili usposobljeni. V takem slučaju pa le, če plačujete več kot 120 Din neposrednega davka. Potrdilo o oddeljenosti izda Vaša domovna občina.

Nabor 30 let starega obveznika. F. J. Sv. B. — Moj sin, ki je sedaj 30 let star, je bil pri poslednjem naboru leta 1930 za vojaško službo nesposoben. Letos pa je prejel ponoven poziv za nabor. Ker sem v »Slovenskem gospodarju« pred časom bral, da traja obveznost služenja le do 27. leta starosti, se moj sin ne bo odzval po-

zivu. — Odslužiti predpisani rok v stal-nem kadru so dolžni vsi državljani, ki ni-so dovršili 27. leta starosti in so sposobni za službo. Mladenci pa, ki se spoznajo tudi pri pregledu v 27. letu svoje starosti za začasno nesposobne, se pregedajo še v 31. letu in se, če se tedaj spoznajo sposob-ne, razporede v operativno vojsko, če pa niti do tedaj niso postali sposobni, se po-vsem oprostite osebne obveznosti v vojski ali mornarici. Iz tega sledi, da se mora Vaš sin odzvati pozivu za nabor sicer bo imel posledice. Jasno pa je, da mu ne bo treba služiti kadrovskega roka, ker je po zakonu prekoračil predpisano starost 27. let. Vaš sin bo samo od rekrutne komi-sije pregledan in vpisan v slučaju sposob-nosti v operativno vojsko, na odsluženje roka pa ne bo pozvan.

Kadrovski rok. — Ž. L. O. P. — V bivši avstrijski vojski sem služil v kadru samo 28 mesecev. Moj prvi sin je služil skraj-šani rok, je pa že 12 let poročen. Ali ima drugi sin pravico na skrajšani rok? — Ker imajo po zakonu pravico do skrajša-nega roka le oni rekruti, katerih dva pred-hodna zadrugarja sta odslužila polni rok, kar pri Vas ni slučaj, je drugemu sinu pravilno odmerjen polni rok 18 mesecev.

Ljudski pravnik.

Ali ostane zaščiten dolg po smrti up-nika še zaščiten? — I. Purnat v B. — Imate pravico do zaščite in od leta 1920 dolgujete svoto denarja osebi, ki je umr-la. Dediči so Vas predali odvetniku, ki zahteva od Vas plačilo dolga in odvetniš-kih stroškov. Vprašate, ali ste res dolžni vse plačati, ali pa velja zaščita tudi na-pram dedičem. — Dediči nimajo več pra-vic nego pokojna upnica. Zato ste zaščí-teni tudi napram njim in ste dolžni pla-čati svoj dolg le po odplačilnem načrtu, ki smo ga že objavili v »Ljudskem prav-niku«. Stroški odvetnika se pripišejo gla-vnici.

Kdo je upravičen nastopiti zoper raz-širitev služnosti. — A. Kolar v S. — Del enega izmed Vaših posestev ima Vaš oče »za prevžitek«. Po tem polju pelje peš-pot, na katero so dotičniki, ki to pešpot uporabljajo, navozili pred kratkim kame-nja tako na široko, kot bi bila cesta. Oče tega ne branijo, Vam pa pravijo, da ni-mate nič za govoriti. — Ker gre očividno

za razširitev slavnosti, bo treba zoper njo nastopiti z negativno tožbo. To tožbo je upravičen vložiti lastnik posestva. Ako ste torej res Vi zemljiškoknjižni lastnik posestva, ste upravičeni vložiti tožbo.

Kolkovanje davčnih potrdil za odmero šolnine. — A. Kovačič v L. — Ste lastnik posestev, ležečih v območju treh davčnih uprav. Doslej so Vam posamezne davčne uprave izdale potrebno potrdilo na isti polji in ste plačali le prvih 25 Din. Letos pa je vsaka davčna uprava zahtevala po 25 Din kolkovine. Vprašate, kaj določa zakon, ker se Vam letošnji postopek ne zdi pravilen. — V zakonu samem podoben slučaj žal ni obravnavan, vsled česar je merodajno mnenje oblasti, ki bi v stvari sami imela zadnjo besedo. Morali bi v 90 dneh od dne plačila druge, odnosno tretje takse vložiti pri oblastvu, ki je to takso zahtevalo, prošnjo, naslovljeno na dravsko finančno direkcijo, da se Vam vrne preveč plačana taksa. Prošnje ni treba kolkovati. Ako bo zavrnjena, jo boste pa morali naknadno kolkovati s 25 Din. Proti zavrnitvi pa se še preje lahko pritožite na finančno ministrstvo; zoper odločbo ministrstva pa je možna še tožba na državni svet. Mnenje državnega sveta nam ni znano, ker še nismo slišali, da bi ga bil v taki stvari že izrekel.

Pogodba z zavarovalno zadrugo o rentnini. Neresnične navedbe zastopnika. — P. Počivalnik v H. — Zastopnik neke zavarovalne zadruge Vas je pregovoril, da ste sklenili pogodbo o renti; plačati bi morali skozi pet let Din 8.50 mesečno, po 30 letih pa bi dobili 100 Din mesečne rente. Iz police, odnosno pravilnika, ki ste ga dobili, pa razvidite, da morate plačevati mesečne prispevke 30 let. Vprašate predvsem, ali smete izstopiti iz zadruge, ker bi 30 let težko plačevali, odn. sploh ne boste mogli plačevati mesečnih premij. — Ker Vas je zastopnik zadruge spravil v zmotno glede dobe plačevanja in gre celo za bistveno zmotno, smete pogodbo razveljaviti in sicer najpozneje v treh letih.

Sigurnost izplačila rente. — Isti. — Vprašate, ali se naj zanesete na to, da boste po 30 letih res dobivali obljubljeni rento. Na to Vam pač težko odgovorimo. Stvar je vsekakor precej riskantna, ker imenovana zavarovalna zadruga po naših informacijah ne razpolaga z večjim pre-

moženjem in ni nobene garancije, da bo po 30 letih še sploh obstojala.

Karenčna doba. — Isti. — Pravilnik pravi, da imate v slučaju invaliditete ali starostne onemoglosti po 3—5letnem članstvu pravico do najmanj 20% rentnine, katera omejitev pa ne velja za slučaj zadobljene nesposobnosti vsled bilo kakoršnekoli nezgode. To je razumeti tako, da dobite 20% zavarovane rente (t. j. 20 D mesečno) tudi pred potekom 3, odnosno 5 let po sklenitvi pogodbe, ako že preje postanete invaliden vsled nezgode.

Izredna podpora. — P. Počivalnik v H. — Pravite, da pravilnik obljublja izredne podpore, a ne veste, kako je to razumeti. Pod izredno podporo je pač smatrati podporo, do katere po pogodbi nimate pravice, a jo načelstvo v nujnih primerih lahko dovoli. Odvisno je seveda vse le od volje načelstva.

Tržna poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 3. oktobra so pripeljali 23 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 11—12 Din, slanina 13—14. Kmetje so pripeljali 4 voze sena 30—38,2 otave 30, 1 slame 25, 21 krompirja 0.75—1, 3 čebule 1—2. Česen 3—5, zelje 0.50—3, kisló 3, kumarce 0.50—2, hren 7—8, fižol v stročju 1—2. Jabolke 2.50—4, hruške 3—6, slive 4, breskve 6—8, grozdje 4—10, celi orehi 10—12, luščeni 28, kostanj 1.50—3, pečen 6. Na trgu je bilo 8 vreč pšenice po 1.25—1.50, 6 rži 1.75, 7 ječmena 1—1.25, 8 koruze 1.25, 5 ovsá 0.75—1, 6 prosa 1.25, 9 ajde 1, 12 fižola 1.50—2.50 Din. Smetana 8—10, mleko 1.50—2, sirovo maslo 20, čajno 26—28, jajca 0.50—1. Prinesli so 58 kokoši 15—20, 754 piščancev 18 do 50, 16 gosi 30—40, 20 puranov 35—50, 34 rac 15—20, 40 kuncev 5—30 Din.

Mariborski živinski sejem 29. septembra 1936. Na današnji živinski sejem je bilo prignanih 7 konj, 6 bikov, 100 volov, 290 krav in 11 telet, skupaj 414 komadov. Cene so bile sledeče: debeli voli 4—4.50 Din, poldebeli voli 3.50—4, plemenski voli 3.60—4, bikli za klanje 3—3.50, klavne krave debele 3.90—3.15, plemenske krave 3—3.50, krave za klobasarje 1.70—2, molzne krave 2.25—3, breje krave 2.75—3.50, mlada živina 3.25—4, teleta 5—6 Din. — Prodanih je bilo 250 komadov.